

психічне та фізичне здоров'я дитини. Головною задачею арт-терапії є збереження здоров'я та допомога дітям дошкільного віку справлятися із власними емоціями. Коли дитина перебуває у стресовому стані, охоплена гнівом, страхом чи замикається в собі, арт-інструменти дозволять і батькам самостійно використовувати та допомогти дитині в їх подоланні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 232 с.
2. Карпенко Н. Диференціація та діагностика окремих видів страху у дітей // *Початкова школа*. 2002. №3. С. 4-7.
3. Поради арт-терапевта В. Назаревич URL : <https://regional-lyceum.zt.ua/home/psykholohichna-sluzhba/79-poradi-art-terapevta-viktoriji-nazarevich.html>
4. Серєда І.В., Збишко Є.А. Використання технології арт-терапії в корекційно-виховній роботі // *Корекційна педагогіка*. Випуск 10. Т. 1. 2019. С. 63-66.
5. Шевченко Н.Ф. Тривожність як чинник дитячого неврозу: теоретичне обґрунтування // *Проблеми сучасної психології*. 2015. Випуск 30. С. 689-701.

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ТЕХНОЛОГІЇ ДЖЕКІ СІЛБЕРГ

К. пед. наук, доц. О. А. Кудрявцева
Магістрантка К. А. Заліська

Дитинство — ідеальний час для розвитку різноманітних навичок, у тому числі й творчих. Дитина дошкільного віку дуже допитлива і прагне пізнавати навколишній світ. Це пов'язано з відсутністю стереотипів і незалежністю мислення. Творчий потенціал дорослої людини багато в чому

залежить від того, наскільки інтенсивно у дитини дошкільного віку розвинуто творчі здібності і використано для цього всі можливості. Розвиток творчих здібностей у дошкільників є важливим завданням, оскільки він сприяє їхньому загальному розвитку, розвитку мислення, вираженню емоцій та креативному потенціалу.

Розвитку креативності дітей необхідно присвячувати багато уваги саме в період дошкільних років. На цьому етапі відбувається стрімкий фізичний і психічний розвиток, ознайомлення дитини з довкіллям, соціалізація, формування цінностей, стосунків з дорослими та однолітками, дитина розкривається як індивідуальність. Цей період є сензитивним для розвитку її творчих здібностей та креативності. Опрацювання наукових джерел дозволило зазначити, що дослідники приділяють багато уваги розвитку креативності дошкільників різними засобами. Але на даний час недостатньо дослідженою є проблема розвитку творчих здібностей дітей середнього дошкільного віку засобами інноваційної технології Джеккі Сілберг.

Питання розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку досліджували науковці: Г. Беленька, В. Ваколюк, М. Вацьо, В. Виноградова, К. Волинець, О. Волков, С. Гаврилук, О. Гопка, В. Гринько, О. Демченко, В. Дифта-Кіфф, Н. Дмитрук, М. Замелюк, А. Зубалій, Л. Іваніщева, Д. Карпенко, Н. Козак, І. Кондратець, С. Лозинська, Ю. Мартиненкова, Л. Михайлова, М. Рагуліна, А. Руденюк, О. Стахова, О. Чаяло та ін.

Мета статті — теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність технології Джеккі Сілберг для розвитку творчих здібностей дітей середнього дошкільного віку.

Спочатку зазначимо теоретичні аспекти дослідження, зокрема, яке значення для дошкільників має ігрова діяльність. Дослідники приділяють багато уваги ігровій діяльності у різних напрямках розвитку дошкільників, у тому

числі і для розвитку творчих здібностей.

Л. Усачова зазначає, що гра для дошкільника є досить ефективним засобом формування таких якостей, як організованість і самоконтроль. Її, обов'язкові для всіх, правила регулюють поведінку дітей, обмежують їхню імпульсивність. Поступово виникають передумови для формування свідомої поведінки і самоконтролю, практичного засвоєння етичних норм [5, с. 153].

І. Замелюк зазначає, що у процесі гри дошкільник залучається до інноваційної продуктивної діяльності та формує нові способи творчого самовираження, які кидають виклик традиційним типологіям та оцінкам індивідуальної креативності. Ігрова діяльність у творчому розвитку дітей визначається як внутрішньо вмотивований, автономний та інтерактивний процес, що сприяє демократичній участі та співпраці, імпровізації, сприйняттю, ризику, множинній ідентичності, творчому та індивідуальному мисленню, і який можна легко відтворити в різних культурах, різних вікових групах, з високими та низькими ресурсами навколишнього середовища [1].

А. Пилипчук, В. Холоденко вказують на те, що гра створює місток до дійсності, сприяє соціалізації дитини, її підпорядкуванню ігровій спільноті і сприяє розвитку певних здібностей. Дитячі ігри дають первинний поштовх розвитку творчості в основі якого лежать творчі здібності [2].

На думку М. Рагуліної успіх в іграх надихає малюків на нові перемоги. Формуючи творчі здібності дитини у процесі гри, необхідно прагнути до того, щоб радість від ігор переходила в радість від навчання [3].

На думку, А. Руденюк та О. Гуменної, особливої уваги для розвитку творчих здібностей дітей середнього дошкільного віку заслуговує інноваційна технологія Д. Сілберга, бо саме ігри – базисна засада її технології. Д. Сілберг визначала наступні аспекти у роботі з дітьми: розподіл ігор за віком – досить умовний; слід ретельно спостерігати за дитиною, вибирати саме ті ігри, які цікаві дитині та підхо-

дять за її розвитком [4].

У своїй технології Д. Сілберг пропонує дотримуватися наступних принципів гри з дошкільниками: давати дитині ту іграшку, яка цікавить її більше; не існує ігор суто дівочих чи хлопчикових; навчати дитину фантазувати під час гри з іграшками; грати із задоволенням в іграшки з дитиною. Д. Сілберг, у своїй інноваційній технології, об'єднала величезну кількість ігор на різний вік: ігри для розвитку творчих здібностей, ігри-досліди, ігри для емоційного розвитку, ігри для навчання і розвитку дитини.

Для дітей середнього дошкільного віку Д. Сілберг написала книгу «300 трьохвилинних розвиваючих ігор». Посібник призначено для роботи з дітьми з 2 до 5 років. Він включає ігри: «Ігри про тварин», «Ігри з книжками», «Ігри у ванній», «Рухливі ігри», «Ігри під час очікування», «Перемикаючі ігри», «Інтелектуальні ігри», «Ігри з плюшевими звірятами», «Ігри в будинку», «Казки», «Тихі ігри», «Ігри у воді», «Музикальні ігри», «Ігри на уяву».

З метою перевірки ефективності технології Д. Сілберг у розвитку творчих здібностей дітей середнього дошкільного віку було проведено педагогічний експеримент на базі ЗДО № 141 міста Одеса. У дослідженні брали участь 56 дітей середнього дошкільного віку.

На констатувальному етапі дослідження було визначено такі компоненти та показники творчих здібностей дітей середнього дошкільного віку: когнітивний (уявлення дитини про способи творчих дій, наявність творчого та нестандартного мислення у дитини, наявність у дитини творчої уяви, наявність допитливості у дитини); діяльнісний (здатність дитини опановувати нові знання, вміння та навички у творчій діяльності; уміння дитини застосовувати отримані знання, навички в різноманітних ситуаціях у творчій діяльності; уміння дитини продукувати оригінальні ідеї та навички, уміння знаходити оригінальні рішення поставлених завдань); мотиваційно-вольовий (вміння знахо-

дити способи подолання труднощів під час створення творчого виробу, бажання дитини створювати творчий об'єкт, інтерес до творчої діяльності, здатність мобілізувати творчі зусилля для досягнення мети, ініціативність дитини під час творчого процесу). Також схарактеризовано три рівні розвитку творчих здібностей дітей середнього дошкільного віку: високий, середній, низький.

Для визначення ступеню прояву показників творчих здібностей дітей середнього дошкільного віку було застосовано такі діагностувальні методи та методики: технологія «друдли» Роджера Прайса; діагностичні завдання для оцінки розвитку творчих здібностей дошкільників (Леонід Венгер, Еліс Пол Торренс, Віра Котирло, Світлана Кулачківська, Зінаїда Мануйленко), Методика Ірини Новоселицької.

На констатувальному етапі дослідження отримано такі результати: у групі «Соняшники» високий рівень сформованості творчих здібностей не виявлено жодної дитини; з середнім рівнем – 6 дітей (21,42%), з низьким рівнем – 22 дитини (78,57%); у групі «Бджілки» з високим рівнем розвитку творчих здібностей виявлено – 2 дитини (7,14%), з середнім рівнем – 9 дітей (32,14%), з низьким рівнем – 17 дітей (60,71%). На наступному, (формуальному) етапі експериментального дослідження вирішено експериментальною обрати групу «Соняшники», а групу «Бджілки» — контрольною, тому що у групі «Соняшники» виявлено більший відсоток дітей з низьким рівнем розвитку творчих здібностей, а у групі «Бджілки» зафіксовано більший відсоток дітей із середнім рівнем, та менший — з низьким рівнем.

На формуальному етапі дослідження розроблено систему ігор з елементами технології Джекі Сілберг: «Камінці на березі», «Фантазери», «Оригінальна книга», «Летимо на місяць», «Будинок, який збудували ми», «Танці з шарфами», «Кольорова крейда», «За кермом», «Граємо роль», «Давай прикидатися», «Я – це Ти, а Ти – це Я», «Крила». Наведемо конспекти деяких з них.

Дидактична гра на тему «Летімо на місяць».

Мета гри: розширити уявлення дітей про способи творчих дій, розвивати творче мислення та уяву, виховувати ініціативність.

Дидактичний матеріал: картинки місяця, космічного корабля.

Правила гри: слухати педагога та за командою виконувати вказівки.

Організація обстановки: актовa зала закладу дошкільної освіти.

Хід гри: Педагог разом із дитиною розкажує вірш і виконує наступні дії: Полечу я на Місяць, / На всіх хватить місяця. / Хочеш полетіти зі мною / Залазь в корабель, зроблений мною / (Зробіть вигляд, ніби деретеса сходами. / На всіх хватить місяця / Летимо до Місяця! / Десять, дев'ять, вісім, сім, шість (Поступово згинайтеся до землі.) / П'ять, чотири, три, два, один, Пуск! / (Високо підстрибніть і лясніть у долоні).

Результат гри: розширено уявлення дітей про способи творчих дій, розвинене творче мислення та уява, вихована ініціативність.

Дидактична гра на тему «Крила».

Мета гри: вчити імітувати, розвивати творчу уяву, виховувати самостійність.

Дидактичний матеріал: вірш «Сірий горобець».

Правила гри: Педагог з дітьми виходить на вулицю та розмовляє із дітьми про те, хто літає у небі, а потім спостерігають за птахами та виконують вказівки педагога.

Організація обстановки: на вулиці, на ділянці ЗДО.

Хід гри: Педагог запитує у дітей про те, де живуть птахи і пропонує дітям знайти гніздо. Після цього, педагог пропонує дітям уявити, що вони – птахи, політати небом і опуститися у своє гніздо. У процесі польоту педагог декламує такі рядки: Я маленький сірий горобець, / Я з гілки на гілку літаю. / І пташок, що пурхають в рядах. / Веселим

«чірик» я зустрічаю. / Але за день трошки втомився, / Мабуть, вже час відпочити, / Влаштувавшись в гніздечку теплом, / Намагаюся швидше заснути.

Результат гри: діти навчилися імітувати політ птахів.

Після проведення системної роботи з підвищення рівнів розвитку творчих здібностей дітей середнього дошкільного віку засобами технології Джекі Сілберг було проведено контрольний етап експерименту – здійснено аналіз та опис отриманих результатів та перевірка ефективності застосування технології Джекі Сілберг у розвитку творчих здібностей дітей середнього дошкільного віку. Для дослідження рівня розвитку творчих здібностей дітей середнього дошкільного віку використовувалися такі ж методи дослідження, як і на констатувальному етапі дослідження.

На контрольному етапі дослідження отримано такі результати: у групі «Соняшники» високий рівень розвитку творчих здібностей виявлено у 8 дітей (28,6%); з середнім рівнем – 13 дітей (46,4%), з низьким рівнем – 7 дітей (25%); у групі «Бджілки» з високим рівнем розвитку творчих здібностей – 2 дитини (7,12%), з середнім рівнем – 9 дітей (32,2%), з низьким рівнем – 17 дітей (60,71%). У групі «Соняшники» значно підвищилася кількість дітей з високим рівнем розвитку творчих здібностей та зменшилася кількість дітей з низьким рівнем. У контрольній групі «Бджілка» результати залишилися без змін.

Варто відзначити динаміку позитивних змін у розвитку творчих здібностей дітей саме групи «Соняшники», з якими проводилась робота щодо покращення розвитку творчих здібностей засобами технології Джекі Сілберг, тому можна переконатися в ефективності даної технології для розвитку творчих здібностей дошкільників. Доцільно зауважити, що діти групи «Соняшники» мали мотивацію до пізнання та створення нових виробів, були активними та цілеспрямованими при виконанні завдань. Таким чином, можна зауважити, що технологія Джекі Сілберг не

тільки ефективна, а й цікава для дітей середнього дошкільного віку.

Вважаємо, що розроблена програма розвитку творчих здібностей із застосування технології Д. Сілберг є ефективною, цікавою та мотивуючою для дітей. Використання ігор, розроблених на основі інноваційної технології Д. Сілберг сприяють розвитку як творчих здібностей дітей середнього дошкільного віку, так і їх мотивації до навчання та загального розвитку. Перспективу дослідження вбачаємо у визначенні педагогічних умов розвитку творчих здібностей дошкільників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Замелюк М. І. Від гри до творчого розвитку дитини. *Академічні студії*. 2021. Вип. 3, ч. 2. С. 31–38.
2. Пилипчук А. С., Холоденко В. О. Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами музично-хореографічної гри. *Проблеми сучасної мистецької освіти: матеріали звітної-наукової конференції*. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. Вип. 9. С. 139–145.
3. Рагуліна М. Ігрові методи творчих здібностей у дітей дошкільного віку в музичній діяльності. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2023. № 27. С. 178–188.
4. Руденюк А. І., Гуменна О. В. Ігрова діяльність як складова сучасних методик розвитку дитини. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. №6. С. 85–90.
5. Усачова Л. В. Специфіка розвивальних психотехнік у роботі психолога-консультанта з дітьми дошкільного віку. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 12. Психологічні науки. 2017. № 6 (51). С. 151–157.